15/08/2026

Μεταξύ ουρανού και γης η Ιερά Μονή Παναγίας Πελεκητής στα Άγραφα

/ Ιερές Μονές

Νομίζεις, καθώς κοιτάζεις ψηλά προς το βουνό, μέσα από το αυτοκίνητο, ότι βρίσκεται μεταξύ ουρανού και γης και πως κρέμεται επάνω από το χωριό Καρίτσα του Δήμου Νεβροπόλεως Αγράφων. Πρόκειται για την Ιερά Μονή της Παναγίας Πελεκητής, ένα πανέμορφο μεταβυζαντινό μνημείο, με μια μοναδική και αξιόλογη αρχιτεκτονική, κτισμένο σε έναν απότομο βράχο, 1.400 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, σε μια απόκρημνη πλαγιά των βουνοκορφών των Αγράφων.

Σήμερα, το Μοναστήρι δέχεται, κυρίως τους φθινοπωρινούς και ανοιξιάτικους μήνες, επισκέπτες από όλη τη χώρα, ενώ σημαντικές είναι οι αναστηλωτικές προσπάθειες που έγιναν τα τελευταία χρόνια, φέρνοντας εντυπωσιακά

αποτελέσματα στην αρχιτεκτονική του. Το μνημείο είναι προσβάσιμο με το αυτοκίνητο και ο επισκέπτης φτάνει σε αυτό, έπειτα από μια καταπληκτική διαδρομή μέσα στο πράσινο και τις μοναδικές ομορφιές που προσφέρει όλη η περιοχή.

Από την Ιερά Μονή, όπου ακόμα και όταν στον κάμπο επικρατούν συνθήκες καύσωνα – ο αέρας εκεί ψηλά είναι δυνατός – αγναντεύει κανείς τη λίμνη Πλαστήρα, ενώ στο βάθος φαίνεται ο Θεσσαλικός κάμπος, το όρος Κίσαβος και πιο δεξιά, τα υψώματα του Δομοκού.

Σύμφωνα με στοιχεία εντύπου της Μονής, όπως συμβαίνει για όλες σχεδόν τις μονές της Ορθοδοξίας μας, έτσι και για την Παναγία Πελεκητή, η χρονολογία ιδρύσεώς της χάνεται κάπου ανάμεσα στην ιστορία και την παράδοση.

Η παράδοση λέει ότι το όνομα «Πελεκητή» οφείλεται στο ότι για να μπορέσει το μοναστήρι να οικοδομηθεί στο σχεδόν κατακόρυφο βράχο, χρειάστηκε πρώτα αυτός να πελεκηθεί με ξύλινα εργαλεία, ύστερα από υπόδειξη της Παναγίας, που παρουσιάστηκε στο όνειρο των μαστόρων λέγοντας: «Θα πελεκήσεις το βράχο με το κοπίδι και θα φτιάξεις μια εκκλησία την οποία θα ονομάσεις Παναγία Πελεκητή».

Όταν ξεκίνησε το συνεργείο να χτίζει, είχαν πρόβλημα με το νερό. Ξαναπαρουσιάστηκε η Παναγία και τους είπε: «Σηκώστε εδώ αυτήν την πλάκα και θα βρείτε νερό». Και πράγματι έτσι έγινε, εκεί που είναι σήμερα το πηγάδι.

Σύμφωνα πάλι με την παράδοση της περιοχής λέγεται ότι ο πρωτομάστορας έπεσε από τη στέγη της Ιεράς Μονής στη χαράδρα, που βρίσκεται κάτω από αυτό, αλλά βρέθηκε όρθιος, χωρίς να πάθει το παραμικρό έπειτα από τη σωτηριώδη επέμβαση της Παναγίας της «Πελεκητής».

Η οικοδόμηση της Ιεράς Μονής εκτιμάται ότι ξεκίνησε στα χρόνια του Βυζαντίου και λίγο πριν από την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και συνεχίστηκε σιγά – σιγά. Πολύ πιθανόν το μοναστήρι να ξεκίνησε να κτίζεται όταν η Δυτική Θεσσαλία ήταν υπό την κατοχή των Σέρβων που διακατέχονταν από έντονα θρησκευτικά συναισθήματα, διότι το 1420 η περιοχή κατελήφθη από τους Τούρκους και οι συνθήκες δεν ήταν ευνοϊκές για οτιδήποτε είχε σχέση με την ορθοδοξία.

Η Ιερά Μονή αρχικά ήταν γνωστή ως «Μονή Αναλήψεως του Χριστού», αργότερα ως «Παναγία Φανερωμένη» και τέλος επικράτησε το όνομα «Παναγία Πελεκητή». Κτίστηκε περίπου τον 15ο αιώνα, αγιογραφήθηκε στα μέσα του 17ου αιώνα και έχει δύο ναούς. Τον Ιερό Ναό Αναλήψεως του Χριστού και το Καθολικόν της Μονής.

Ο Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ. Τιμόθεος, αναφερόμενος στην Ιερά Μονή τονίζει:

«Η Ιερά Μονή Παναγία Πελεκητής είναι ένα από ιστορικά και σπουδαία μοναστήρια της Μητροπολιτικής μας Περιφέρειας. Εκεί συναντάς τη δημιουργία του Θεού σε όλο της το μεγαλείο, τη ζώσα παρουσία της Παναγίας μας, αλλά και τη συνέργεια του ανθρώπου. Εκεί φαίνεται η αγάπη προς τον Θεό και την Παναγία Μητέρα Του, η αγάπη προς τη μοναχική ζωή και τελειότητα και ο αγώνας του ανθρώπου για την απόκτησή της. Στην Ιερά Μονή και γύρω από το χαριτωμένο Πρόσωπο της Παναγίας μας προσφεύγουμε ταπεινοί προσκυνητές ζητώντας τις μεσιτείες Της και τις ευλογίες Της. Εύχομαι η Κυρία Θεοτόκος, της οποίας θα εορτάσουμε την Κοίμηση και την εις ουρανούς Μετάσταση Της να ευλογεί και να αγιάζει όλους μας. Η ζωή μας να είναι παγιομίμητη και παναγιοσκέπαστη. Χρόνια πολλά και ευλογημένα σε όλους».

Ο Κτήτωρ της Ιεράς Μονής

Η παράδοση θέλει σαν κτήτορα της Μονής τον Οσιομάρτυρα Δαμιανό (1515-1568). Ο Άγιος Δαμιανός γεννήθηκε στην Αράχωβα σύμφωνα με την τοπική παράδοση περίπου το 1510. Σε νεαρή ηλικία εκάρη μοναχός στην Ιερά Μονή Φιλοθέου στο Άγιον Όρος. Άφησε όμως την ησυχία του Αγίου Όρους γιατί αγαπούσε πολύ τον τόπο του και ξεκίνησε να κατηχήσει τους Ραγιάδες.

Ήλθε στην Καρίτσα, δίδαξε στο χωριό του, καθώς και σε όλη την περιοχή των Αγράφων. Κατηγορείται από τους προύχοντες της περιοχής ως λαοπλάνος και ψευτοκαλόγερος και έτσι εγκαταλείπει τα Άγραφα και καταφεύγει στον Κίσαβο.

Από εκεί, συνεχίζει το καυτό κήρυγμα προς τους χριστιανούς λέγοντας να παραμείνουν πιστοί και να μην προβαίνουν σε καμία εργασία ή αγοραπωλησία τις Κυριακές και τις εορτές. Οι Τούρκοι για το λόγο αυτό τον συλλαμβάνουν και τον φυλακίζουν στη Λάρισα.

Επί 15 ημέρες τον βασάνιζαν συνεχώς για ν’ αλλαξοπιστήσει. Ο Τούρκος

αξιωματούχος, βλέποντας την αμετακίνητη στάση του Δαμιανού, διατάζει να τον θανατώσουν με τη φούρκα και να τον κάψουν. Τελικά, οι δήμιοι τον κρέμασαν. Όμως, ένας από τους βασανιστές, τον χτύπησε τόσο δυνατά στο κεφάλι, μ’ έναν πέλεκυ, που κόπηκε το σχοινί και έπεσε μισοπεθαμένος. Τότε έριξαν τον Άγιο στη φωτιά, ενώ τη στάχτη του τη σκόρπισαν στον Πηνειό ποταμό το 1568. Η μνήμη του οσιομάρτυρος Δαμιανού εορτάζεται στις 14 Φεβρουαρίου. Ο Άγιος Δαμιανός έκτισε τη μονή της Πελεκητής προς το 1550.

Σε δηλώσεις του, ο Δήμαρχος Λίμνης Πλαστήρα, Παναγιώτης Νάνος, επισημαίνει: «Η Παναγιά Πελεκητή της Καρίτσας Δολόπων είναι από τα ιστορικά μοναστήρια των Αγράφων, διότι έχει συνδεθεί με τους εθνικούς αγώνες για την ελευθερία. Ο πλούτος των αγιογραφιών και των άλλων εκθεμάτων το καθιστούν δημοφιλή προορισμό και αξιοθέατο της Λίμνης Πλαστήρα. Πρόκειται για έναν από τους πλέον δυναμικούς συνδυασμούς ανθρώπινης δημιουργίας και φύσης. Είμαστε αληθινά τυχεροί για τον πλούτο που μας κληροδότησε το παρελθόν, αξίζει πραγματικά όλοι να το επισκεφθούν».

Στην Επανάσταση του 1821, όπως και όλες οι μονές των Αγράφων, η Παναγία Πελεκητή έπαιξε σημαντικό ρόλο. Ο πατρο-Κοσμάς ο Αιτωλός υπήρξε προσκυνητής της Ιεράς Μονής και κήρυξε σε μεγάλη συγκέντρωση στο λαό της περιοχής της Νεβρόπολης των Αγράφων. Παρόλο που το μοναστήρι πέρασε δύσκολους καιρούς, κατάφερε να διασώσει μερικά από τα ανεκτίμητα κειμήλιά του. Σήμερα σώζονται το Άγιον Ποτήριον, ο Σταυρός Αγιασμού, και η μεγάλη σιδερένια σφραγίδα της Ιεράς Μονής.

Επίσης, σήμερα, σώζονται ελάχιστα βιβλία από τα οποία τα περισσότερα είναι του 19ου αιώνα από το τυπογραφείο της Βενετίας και αρκετά μισοκατεστραμμένα. Η Ιερά Μονή της Παναγίας Πελεκητής υπάγεται στην Ιερά Μητρόπολη Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων, ενώ γιορτάζει στις 15 Αυγούστου. Η δεύτερη μεγάλη γιορτή της Μονής είναι στις 8 Σεπτεμβρίου.

(Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ / Φωτογραφίες: Αποστόλης Ζώης)